

АКОМПАНеМЕНТ ЯК ОДИН ІЗ ВИДІВ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПЕДАГОГІЧНИХ КОЛЕДЖАХ

У даній статті розглядається проблема розвитку креативності майбутніх учителів музичного мистецтва завдяки підбору музики на слух, та виявлена необхідність використання методу підбору акомпанементу на заняттях з фортепіано в процесі розвитку креативності студентів. Зазначено, що акомпанемент являється складною музичною діяльністю майбутніх фахівців. Виділено, що повинен вміти вчитель музичного мистецтва. На основі проведеного дослідження автором пропонується виділити акомпанемент, дається його визначення та формулюються основні методи підбору акомпанементу до дитячих (шкільних) пісень.

У статті проведено аналіз наукової літератури з теми дослідження. Визначені вчені, сучасні науковці, які досліджують акомпанемент. На основі аналізу наукових досліджень подається теоретичне обґрунтування науковців поняття «акомпанемент». Пропонуються завдання, які потрібні для того, щоб оволодіти процесом підбору музичного супроводу на слух. Виділяються три головних напрямки у роботі над фразуванням та види підбору акомпанементу. Розкриваються уміння, якими повинен володіти студент працюючи над підбором акомпанементу до пісень, та описується завдяки чому будується розвиток умінь акомпанування.

Висновки підкреслюють роль акомпанементу в розвитку креативності майбутніх учителів музичного мистецтва.

Ключові слова: акомпанемент, заняття з фортепіано, майбутній учитель музичного мистецтва, педагогічний коледж.

Постановка проблеми. Одна із важливих умов розвитку креативності у майбутніх учителів музичного мистецтва це здібність у підборі по слуху акомпанементу.

Підбір акомпанементу являється складною музичною діяльністю майбутніх учителів музичного мистецтва в педагогічних коледжах. Найвищою формою творчості є діяльність, яка прокладає нові шляхи в науці і мистецтві. Творчість має місце всюди, де людська уява комбінує, змінює, народжує хоча б тільки елементи нового. А креативність – це є і уміння підбирати музичний супровід до пісень.

У процесі досягнення умінь підбору акомпанементу майбутні вчителі музичного мистецтва набувають розвитку власної креативності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз літератури (Б. А. Брилін, Т. І. Карнахова, А. А. Люблинський, Г. Нейгауз, С. В. Олійник, В.Г. Рогаль та ін.) виявили акомпанемент як музичний супровід до пісні, для співака, для соло інструменту.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є висвітлення прийомів та методів навчання підбору акомпанементу до пісень, як основи розвитку креативності майбутніх учителів музичного мистецтва в педагогічних коледжах.

Виклад основного матеріалу. Вчитель музичного мистецтва повинен не тільки виконувати музичний матеріал по нотах, а й вміти підбирати акомпанемент до будь-якої пісні (дитячої або шкільної). Розвиток навичок підбору акомпанементу до мелодій є важливим в процесі розвитку творчих здібностей майбутніх учителів музичного мистецтва в педагогічних коледжах.

Акомпанемент – музичний супровід основної партії (мелодії) вокального або інструментального твору [3]. Так, Б. А. Брилін визначає, що акомпанемент – (від французького слова *accompagnement* – супроводжувати) є як гармонічною, так і ритмічною опорою для мелодії. Це складний комплекс виражальних засобів, у якому міститься виразність гармонічної опори, її ритмічної пульсації, регістру, тембру і т. п. [1, с. 6].

Плануючи роботу зі студентом, необхідно враховувати його музичну підготовку та індивідуальні здібності. У полі зору викладача має бути весь спектр музично-виконавських умінь і навичок, якими зобов'язаний оволодіти студент конкретно в кожному семестрі.

Підбір музичного репертуару є складною функцією розвиваючого процесу, до певної міри показником творчого досвіду викладача. Розробка творчих завдань для студента має опиратися на такі принципи: інтерес, художня цінність та педагогічна спрямованість репертуару.

Підбір на слух ми розуміємо як виконання на інструменті музичного матеріалу, вивченого та відтвореного на основі музично-слухових уявлень без нот. Успішність гри на слух залежить від міцності і ступеня розвитку слухово-рухового взаємозв'язку, який здійснюється на заняттях із фортепіано.

При оволодінні процесом підбору музичного матеріалу на слух ми пропонуємо: 1) приділяти увагу даному виду музикування на кожному занятті; 2) використовувати в якості дидактичного матеріалу

доступні для відтворення, чіткі за формою і найбільші за об'ємом дитячі (шкільні) пісні; 3) виключати пробне вгадування студентами окремих звуків клавіатури, поставивши при цьому за основу відтворення мелодії слухомоторне зарахування.

Під час навчання підбір акомпанементу на слух допомагає розвивати творчу уяву.

У виконавстві музики важливим моментом є фразування мелодії, тобто прийоми її ділення на фрази, мотиви, виявлення цезур. У роботі над фразуванням виділяються три головних напрямки: а) ділення на фрази; б) визначення кульмінаційних моментів; в) використання звукових ефектів у якості засобів художньої виразності.

Наполегливість та ініціативність є важливими факторами досягнення високих професійних якостей майбутнього учителя музичного мистецтва, професійною підготовкою якого передбачається самостійна робота над виконанням кількох пісень під власний акомпанемент. Акомпанування на слух є одним із найбільш ефективних методів розвитку музичних здібностей, гармонічного мислення студента, здатне пробудити творчу фантазію особистості. Дуже часто відомі мелодії пісень друкуються у збірниках без акомпанементу, а з вказівкою (написанням) буквених символів. Тому підібрати акомпанемент означає проявити імпровізаційні здібності. При цьому треба пам'ятати, що акомпанемент повинен відображати характер та жанр пісні. Безумовно, граючи на слух, слід зберігати характер, мелодичні особливості твору. Для того, щоб оволодіти навичками підбору на слух, важливо не тільки дотримуватись авторського тексту, а й збагачувати його новими оригінальними знахідками.

Педагог має займатись акомпануванням на слух з усіма студентами, незалежно від їх творчих здібностей, та проводити його систематично. Добираючи мелодії для акомпанементу, він має дбати, щоб мелодія була знайома студенту, звертати його увагу на характерні інтонаційно-мелодичні комплекси, побудову мелодії за формою. Студент у свою чергу повинен зрозуміти, що велике значення має ритмічний малюнок супроводу. Тому було б добре запропонувати йому виконати мелодію правою рукою, а лівою – акомпанемент у різному ритмічному оформленні і простежити, як змінюється характер твору.

О. Щолокова вказує на те, що використання музичного інструмента у практичній діяльності вчителя виконує дві функції: допоміжну та самостійну. Інструментальний акомпанемент є не тільки засобом розвитку метро-ритмічного відчуття і гармонічного слуху, а й відіграє значну роль у розкритті музично емоційного змісту пісні. При цьому дуже важливо вміти, акомпануючи, відтворювати характер пісні. Якщо текст надто складний для читання з нот при виконанні у швидкому темпі, потрібно спробувати його спростити без втрат для твору в художньому відношенні [2].

Для успішного вироблення таких навичок рекомендуємо таку послідовність роботи: а) вивчення напам'ять окремо вокальної та інструментальної партій; б) озвучення пісні під акомпанемент концертмейстера, після цього перенести спів у власному супроводі; в) на початковому етапі розвитку навичок акомпанування необхідно відбирати твори полегшеної складності відповідно до власних виконавських можливостей.

Працюючи над підбором акомпанементу до українських народних пісень, студенти повинні вміти:

– підбирати акомпанемент основними акордами;

– грамотно його записувати;

– вникати в зміст, визначати український мелос, специфіку мелодизму, якщо акомпанемент готовий, але важкий.

Практика свідчить про те, що найбільш ефективно проходить розвиток креативності в процесі роботи над підбором акомпанементу до українських народних пісень, слухання оригінальних обробок цих пісень у виконанні відомих музикантів (В. Пападюка, Я. Табачника, Ю. Шепети та ін.)

Мета даних завдань – оволодіння студентами умінь створення акомпанементу до власної мелодії та розвиток власної музичної творчості.

Під час навчання в педагогічних коледжах важливим завданням є навчити студентів створювати та відтворити нове, передавати через виконання музики власне уявлення про твір.

Одним із засобів розвитку креативності є творчо-пошукова діяльність. Сам процес виконання творчих завдань (підбір акомпанементу) надає майбутнім фахівцям впевненості у собі, у своїх можливостях та діях, щоб у майбутньому ці уміння можна було використовувати у власній професійній діяльності.

Творчі завдання, направлені на зацікавлення студентів до створення більш складних варіантів акомпанементу, містять такі підходи: спрямування на тональну стійкість; передбачення поліфонічної техніки акомпанування.

Акомпанемент є гармонічною, мелодичною та ритмічною підтримкою. Для підбору акомпанементу до пісні, перш за все, необхідно визначити фактурну основу, уявити звучання мелодії, підголосків, якщо немає вступу – створити його та грати в характері пісні.

Уміння підбирати акомпанемент розвиває тональний слух, відчуття клавіатури. Тому при підборі акомпанементу важливо підтримувати мелодію акордами на основних ступенях тональності, завдяки чому солістові легше орієнтуватися в тональності. Відповідно до характеру мелодії супровід може звучати за допомогою акордів (протяжні чи коротко звучні акорди), або їх розкладення у вигляді арпеджато, внаслідок чого звучання набуває протяжного характеру. Такий рух супроводу виконується знизу вгору та зверху вниз. Відповідний вид підбору акомпанементу підкреслює широку амплітуду гармонічної хвилі і відноситься до ліричної музики. Завдяки такому підбору супроводу відчувається ніжність, романтичність. Для завершення акомпанементу твору краще використовувати тонічний каданс.

Такі зміни покажуть завершеність твору. Відомим видом супроводу є ритмічні фігурації акордів (повторення акорду у відповідному ритмі), які частіше відповідають танцювальній або маршовій музиці.

Правильний підбір супроводу не тільки прикрашає мелодію, а й створює драматургію твору. Безумовно, легше підібрати акомпанемент до знайомих пісень, які на слуху у студента, ніж до невідомих мелодій. Для цього потрібно проспівати мелодію внутрішнім слухом, подумки уявляючи звучання акомпанементу. Під час підбору акомпанементу важливе значення відіграє агогіка – незначні відхилення (уповільнення або прискорення) від темпу та метру під час виконання, що підпорядковується завданням створення художнього образу. А. може визначатись автором або виникати залежно від художнього задуму та інтуїції виконавця [13]. Однак агогічні відхилення виникають не спонтанно, а на основі різних спонукаючих приводів, які виникають з емоційної активності музиканта. Умовою ритмічної гнучкості супроводу, в першу чергу, є підготовленість і пропорційність агогічних відтінків, відступів.

Висновки і пропозиції. Отже, підбираючи на слух акомпанемент, студент вчиться слухати звучання кожного звуку, акорду, усієї гармонії. Регулярний розвиток умінь підбирати музичний супровід до пісень буде сприяти ефективному розвитку креативності майбутніх учителів музичного мистецтва.

Практичні навички набуті під час навчання підбору акомпанементу допоможуть у підборі мелодії, транспонувати, швидко творчо мислити, та вміти створювати музику.

Отже, підбір акомпанементу – це процес, що вимагає від студента музичних здібностей, інтересу, натхнення до музики, залучає їх до творчості.

Уміння підбирати акомпанемент є важливим елементом у підготовці майбутніх фахівців та однією з передумов розвитку креативності.

Використані джерела

1. Брилін Б. Акомпанемент та імпровізація: Тексти лекцій та методичні матеріали з курсу «Акомпанемент та імпровізація» для студентів музично-педагогічних факультетів ВНЗ, університетів культури і мистецтв, а також для вчителів музики ЗОШ / Б. А. Брилін, Е. Б. Брилін. – Вінниця, 2006. – 536 с.
2. Щолокова О. П. Основи професійної художньо-естетичної підготовки майбутнього учителя / О. П. Щолокова. – К. : ВППОЛ. 1996. – 172 с.
3. Юцевич Ю. Е. Словник музичних термінів / Ю. Е. Юцевич. – 3 вид. – К.: Музична Україна, 1988. – 263 с.

Tverdokhlib N.

ACCOMPANIMENT AS ONE OF THE SPECIES OF THE DEVELOPMENT OF CREATIVITY OF FUTURE TEACHERS OF MUSIC AT PEDAGOGICAL COLLEGES

This paper addresses the problem of creativity of future teachers of music through the selection of music by ear, and the necessity to use the method of selection of accompaniment on piano classes in the development of creativity of students. Indicated that the musical accompaniment is a complex activity of future specialists. Highlight that should be able teacher of music. Based on research by the author proposed to allocate accompaniment, given his determination and formed the basic methods of selection to the accompaniment of children (school) songs.

The article analyzes the scientific literature on the research topic. Designated scientists, modern nakovtsi that explore accompaniment. Based on the analysis of research scientists fed theoretical foundation of the concept of "accompaniment." Proposed tasks that are required to master the process of selection of musical accompaniment by ear. There are three main areas to work on phrasing and species selection accompaniment. Disclosed skills, which should have a student working on the selection of accompaniment to the songs and described so constructed akompanuvannya development skills.

Determine the need to make their own selection of musical accompaniment to songs.

To realize the purpose for homework students defined tasks ear training. There are three main areas to work on phrasing.

Found that akompanuvannya listening is one of the most effective methods of musical abilities and harmonic thinking student. Identify skills, which should have a future teacher of music working on the selection of accompaniment to the songs. It is proved that the most effective is the development of creativity in the process of selection to the accompaniment of Ukrainian folk songs and original arrangements of hearing these songs performed by famous musicians. The variants selection of accompaniment.

The findings highlight the role of accompaniment to the creativity of future teachers of music.

The purpose of the article to see the impact of accompaniment to develop creativity of future teachers of music in teachers colleges. Therefore, we consider in this article, one of the main parts of creativity -accompaniment.

Key words: *creation, creativity, accompaniment, teacher of music.*

Стаття надійшла до редакції 14.03.2017 р.